

EX SITU ПРОУЧВАНЕ НА АЛЕЛОПАТИЯ ТИП КОЛИНИ

СЛАВЕЯ ТЕНЕВА, ИЛИАНА ВЕЛЧЕВА И ГАНА ГЕЧЕВА

EX SITU RESEARCH IN ALLELOPATHY, VARIETY “KOLINI”

TENEVA, S., VELCHEVA, I., GECHEVA, G.

Abstract

The chemical interactions between plants are generally known as allelopathy. The aim of this study is to determine the interactions between test-plant small turnip (*Raphanus sativus* var. *radicula*) and five allelopathic active plants. The results show that this plants have an effect on inhibition on the biometric and physiological indexes of the test-plant. Stronger effect on inhibition have the extracts of *Lavandula angustifolia* and *Mentha piperita*.

УВОД

Алелохимикалите са твърди, течни или газообразни биохимични активни вещества. Излъчват се от всички растителни части – корени, стъбла, листа, цветове и плодове. Те съдържат витамини, ферменти, алкалоиди, етерични масла, органични киселини, нуклеотиди, глюкозиди и други органични съединения. Алелохимикалите оказват съществено влияние върху скоростта на изменението на растителните сукцесии и върху видовия състав на растителните съобщества в екосистемите и биосферата (Ахмед и кол. 2002[1]; Agarwai et al. 2002[2]; Inderjit & Asakawa. 2001[3]; Inderjit. 2006[4]; Kato-Noguchi & Tanaka. 2004[5]; Ni & Zhang. 2005[7]; Solé et al. 2005[10])

Фитотоксичните съединения, които се съдържат във висшите растения и се отделят от тях, имат значение за екологията на агросистемите и за защита на природата (Rice, 1974[8]). То може да се обобщи в следните аспекти:

- Взаимодействие между културните растения и плевелите;
- Токсично действие на остатъците след жътвата;
- Алелопатично действие на растенията интродуценти върху местните видове.

ЦЕЛ

Проучване на алелопатичните взаимоотношения между тест-растение репички (*Raphanus sativus* var. *radicula*) и различни видове алелопатично активни такива, с оглед изясняване ефекта от това взаимоотношение върху някои биологични процеси в растенията.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Експериментите бяха проведени с биотестовите култури репички (*Raphanus sativus* var. *radicula*) през периода март – април 2006 год. в лабораторни условия. Времето за експозиция беше 7 дни, а температурата беше 22°C.

За аделопатична активност бяха изследвани водни извлекци от:

- Цветове лавандула (*Lavandula angustifolia*);
- Листа мента (*Mentha piperita*);
- Листа татул (*Datura stramonium*);
- Листа глухарче (*Taraxacum officinale*);
- Корени глухарче (*Taraxacum officinale*).

Водните извлекци бяха приготвени по следната схема : 50 g сух растителен материал от съответния вид бяха стрити в хаванче с кварцов пясък и прехвърлени количествено в колба със 1000 ml дестилирана вода. След престой на тъмно за 24 часа филтрувахме през филтърна хартия.

Чрез разреждане с дестилирана вода бяха получени работни разтвори със следните концентрации -0,5 %, 0,6 %, 0,7 %, 0,8 %, 1,0 %, 1,2 %, 1,5 %, 1,7 %, 2,5 %, 3,0 % и 5,0 %.

Отчитани бяха следните показатели – брой поникнали семена, дължина на корен и стъбло в mm, биомаса на корен и стъбло в g и количество хлорофил *a* и *b* в mg/g.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Получените резултати от проведения експеримент за аделопатия тип колени са представени в таблици от 1 до 5.

Таблица 1

Резултати от въздействието на воден извлек от листа татул
върху семена от репички

Концентрация разтвор, %	Брой поникнали	Дължина корен, mm	Дължина стъбло, mm	Биомаса корен, g	Биомаса стъбло, g	Хлорофил <i>a</i> , mg/g	Хлорофил <i>b</i> , mg/g
0 контрола	14	6.9	10.2	0.01	0.22	0.023	0.019
0.5	0	-	-	-	-	-	-
0.6	3	5.7	10.0	0.01	0.08	0.002	0.006
0.7	6	2.0	4.0	0.01	0.05	0.011	0.007
0.8	4	3.0	5.0	0.01	0.11	0.008	0.014
1.0	9	2.4	5.0	0.01	0.11	0.002	0.001
1.2	5	2.0	4.0	0.01	0.07	0.008	0.004
1.5	0	-	-	-	-	-	-
1.8	3	2.7	4.3	0.01	0.04	0.003	0.002
2.5	2	4.5	5.5	0.01	0.02	0.009	0.002
3.0	0	-	-	-	-	-	-
5.0	2	2.5	4.5	0.01	0.04	0.005	0.001

Таблица 2

Резултати от въздействието на воден извлек от листа глухарче
върху семена от репички

Концентрация разтвор, %	Брой поник- нали	Дължи- на ко- рен, mm	Дължи- на стъбло, mm	Биомаса корен, g	Биомаса стъбло, g	Хлоро- фил <i>a</i> , mg/g	Хлоро- фил <i>b</i> , mg/g
0 контрола	14	5.9	7.3	0.03	0.37	0.049	0.042
0.5	5	4.8	7.8	0.08	0.12	0.079	0.106
0.6	10	5.9	11.1	0.06	0.24	0.025	0.059
0.7	5	4.0	11.4	0.01	0.14	0.032	0.025
0.8	5	8.8	9.0	0.03	0.10	0.083	0.072
1.0	6	24.8	23.7	0.09	0.31	0.253	0.267
1.2	8	21.3	19.4	0.07	0.35	0.265	0.290
1.5	4	3.5	7.0	0.01	0.11	0.121	0.179
1.8	4	23.0	19.8	0.04	0.14	0.215	0.218
2.5	1	3.0	8.0	0.01	-	-	-
3.0	0	-	-	-	-	-	-
5.0	0	-	-	-	-	-	-

Таблица 3

Резултати от въздействието на воден извлек от корени глухарче
върху семена от репички

Концентрация разтвор, %	Брой поник- нали	Дължи- на корен, mm	Дължи- на стъбло, mm	Биомаса корен, g	Биомаса корен, g	Хлоро- фил <i>a</i> , mg/g	Хлоро- фил <i>b</i> , mg/g
0 контрола	10	17.5	11.8	0.01	0.13	0.145	0.017
0.5	6	3.0	4.0	0.01	0.06	0.026	0.095
0.6	1	3.0	5.0	0.01	0.05	0.015	0.057
0.7	8	3.0	6.3	0.01	0.12	0.025	0.115
0.8	7	2.4	4.0	0.01	0.08	0.062	0.195
1.0	3	2.7	5.3	0.01	0.02	0.035	0.095
1.2	6	2.3	5.7	0.01	0.04	0.007	0.041
1.5	6	2.3	3.2	0.01	0.05	0.009	0.044
1.8	0	-	-	-	-	-	-
2.5	0	-	-	-	-	-	-
3.0	1	3.0	5.0	0.01	0.05	0.002	0.057
5.0	0	-	-	-	-	-	-

Таблица 4

Резултати от въздействието на воден извлек от цветове лавандула
върху семена от репички

Концентрация разтвор, %	Брой поники- нали	Дължи- на корен, mm	Дължи- на стъбло, mm	Биомаса корен, g	Биомаса стъбло, g	Хлоро- фил <i>a</i> , mg/g	Хлоро- фил <i>b</i> , mg/g
0 контрола	7	5.1	7.1	0.01	0.04	0.025	0.004
0.5	0	-	-	-	-	-	-
0.6	0	-	-	-	-	-	-
0.7	0	-	-	-	-	-	-
0.8	0	-	-	-	-	-	-
1.0	0	-	-	-	-	-	-
1.2	0	-	-	-	-	-	-
1.5	0	-	-	-	-	-	-
1.8	0	-	-	-	-	-	-
2.5	0	-	-	-	-	-	-
3.0	0	-	-	-	-	-	-
5.0	0	-	-	-	-	-	-

Таблица 5

Резултати от въздействието на воден извлек от листа мента
върху семена от репички

Концентрация разтвор, %	Брой поники- нали	Дължи- на корен, mm	Дължи- на стъбло, mm	Биомаса корен, g	Биомаса стъбло, g	Хлоро- фил <i>a</i> , mg/g	Хлоро- фил <i>b</i> , mg/g
0 контрола	9	9.3	8.0	0.01	0.15	0.074	0.088
0.5	0	-	-	-	-	-	-
0.6	0	-	-	-	-	-	-
0.7	0	-	-	-	-	-	-
0.8	0	-	-	-	-	-	-
1.0	0	-	-	-	-	-	-
1.2	0	-	-	-	-	-	-
1.5	0	-	-	-	-	-	-
1.8	0	-	-	-	-	-	-
2.5	0	-	-	-	-	-	-
3.0	0	-	-	-	-	-	-
5.0	0	-	-	-	-	-	-

Най-силен инхибиращ ефект върху тест-обекта семена от репички оказват екстрактите от цветове лавандула и листа мента, където се отчита нулева кълняемост на семената. По-слабо е въздействието на листа и корени глухарче (от 30 до 50 % кълняемост). При опитите с с извлек от глухарче се отчита повишено съдържание на двата наблюдавани пигмента - хлорофил *a* и *b*. Според нас това вероятно се дължи на адаптивна реакция към присъствието на алелохимикали в средата.

Извлекът от татул не оказва съществено подтискане на кълняемостта. Промяната в биометричните и физиологичните показатели следва посочените тенденции. Те се засилват с увеличаване на концентрацията на разтворите, използвани в експеримента. Нашите резултати корелират с тези на Kohlmuenzer (1965)[6], Shen et al. (2005)[9], които работят със същия тест обект.

Проведените от нас опити подкрепят хипотезата, че изследваните растения съдържат алелохимикали, чието въздействие е причина за широкото им разпространение и в природни условия, където в много от растителните съобщества са доминатни видове.

В заключение може да подчертаем, че алелопатията е важно екологично взаимоотношение, недостатъчно проучено във всички свои проявления. То може да има както отрицателно, така и положително влияние върху растителните популации. Има беспорен приложен ефект.

ИЗВОДИ

1. Изпитваните алелопатично активни видове растения оказват силен инхибиращ ефект върху количествените, биометричните и физиологичните показатели на семена от репички.
2. Най-силен инхибиращ ефект върху тестираните обекти имат извлеките от лавандула и мента.
3. При експозициите с извлек от глухарче се отчита адаптивна реакция - повишено съдържание на двата наблюдавани пигмента.

ЛИТЕРАТУРА

1. Ахмед, Т., А. Станчева, П. Костадинова, И. Велчева. 2002. Алелопатични взаимоотношения в агроecosystemите – В: Научни трудове на Съюза на учените, Пловдив, т. II: 83-86.
2. Agarwai, A. R., A. Gahlot, R. Verma, P.B. Rao. 2002. Effect of weed extracts on seedling growth of some varieties of wheat - Journal of Environmental Biology, 23 (1): 19-23.

1. Inderjit, C. Asakawa. 2001. Nature of interference potential of hairy vetch (*Vicia villosa*) to radish (*Raphanus sativus*): does allelopathy play any role? - Crop Protection, 20 (3): 261-265.
2. Inderjit. 2006. Experimental complexities in evaluating the allelopathic activities in laboratory bioassays. - Soil Biology and Biochemistry, 38 (2): 256-262.
3. Kato-Noguchi, H., Y. Tanaka. 2004. Allelopathic potential of *Citrus junos* fruit waste from food processing industry. - Bioresource Technology, 94 (2): 211-214.
4. Kohlmuenzer, S. 1965. Botanical and chemical studies of the collective species *Gallium mollugo* with reference to karyotypes growing in Poland. VI. Effect of extracts and some other chemical components of *Gallium mollugo* on the germination of seeds and growth of selected plants. - Diss. Pharm., 17: 369.
5. Ni, H., C. Zhang. 2005. Use of allelopathy for weed management in China. - Allelopathy Journal, 15: 3-11.
6. Rice, E. 1974. Allelopathy. Academic Press New York-San Francisco-London, 392.
7. Shen, H., H. Guo, G. Huang. 2005. Allelopathy of different plants on wheat, cucumber and radish seedlings. - Chinese Journal of Applied Ecology, 16 (4): 740-743.
8. Solé, J., E. Garcia-Ladona, P. Ruardij, M. Estrada. 2005. Modelling allelopathy among marine algae. - Ecological Modelling, 183 (4): 373-384.